

Behovet for velfærdsuddannede i Nordjylland

Pixi-udgave

REGION NORDJYLLAND

BESKÆFTIGELSESGREGION
NORDJYLLAND

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
1 Der bliver rift om de velfærdsuddannede	4
2 Social- og sundhedsområdet	7
3 Det pædagogiske område	15

Udarbejdet af

COWI

Niels Anker, Poul Sørensen, Lisbeth Moliin

COWI A/S

Parallelvej 2

2800 Kongens Lyngby

Telefon 45972211

Telefax 45972212

www.cowi.dk

Regionsrådet og Beskæftigelsesregion Nordjylland besluttede i 2009 at igangsætte en analyse af behovet for velfærdsuddannede i Nordjylland. Den primære årsag hertil var, at vi har en fælles interesse i, at der også i fremtiden er kvalificeret arbejdskraft i Nordjylland inden for velfærdsområderne.

Med denne analyse af behovet for velfærdsuddannede ønsker vi at være på forkant med de udfordringer, som fremtiden byder Nordjylland. På den måde kan vi i god tid planlægge initiativer, som til stadighed skal sikre, at de relevante uddannelser, de attraktive jobs og det tilstrækkelige serviceniveau er til stede i regionen.

Analysens resultater er et kvalificeret ”kig i krystalkuglen”, som vi kan bruge i vores bestandige arbejde med den regionale udvikling i Nordjylland. I det arbejde er Nordjylland kendt som en region, hvor samarbejde foregår på både kryds og tværs. Det har også været tilfældet med denne analyse, hvor Region Nordjylland, Beskæftigelsesregion Nordjylland, uddannelsesinstitutioner og de nordjyske kommuner har arbejdet sammen. Det vil også blive i én sådan samarbejdsånd, at det fremtidige arbejde med at sikre velfærdsområderne i Nordjylland vil finde sted.

Vi ønsker, at Nordjylland fortsat skal være og videreudvikles som et godt sted at leve, bo, arbejde og drive virksomhed.

For at opnå det skal vi kunne tilbyde relevante uddannelser, gode arbejdspladser til borgerne og et tilstrækkeligt serviceniveau. Dette er sammen med vækstfaktorer vigtige og nødvendige for at regionen klarer sig godt og er attraktiv for borgere og virksomheder.

Rigtig god læselyst!

Ulla Astman
Regionsrådsformand

Erik H. Andersen
Formand for det Regionale
Beskæftigelsesråd

1 DER BLIVER RIFT OM DE VELFÆRDSUDDANNEDE

I fremtidens Nordjylland kan det blive svært at skaffe nok medarbejdere inden for visse grupper af velfærdsuddannede. Det er specielt sygeplejerskerne, social- og sundhedshjælperne, bioanalytikerne og tandklinikassistenterne, der bliver rift om, men der kan også opstå mangel på socialrådgivere, social- og sundhedsassistenter, sundhedsplejersker og folkeskolelærere. Det viser analysen, "Behovet for velfærdsuddannede i Nordjylland".

Selv om det er en stor udfordring, kan Nordjylland selv gøre noget for at løse problemerne. Det er lidt forskelligt fra faggruppe til faggruppe, hvilke tiltag der vil have størst effekt, men man kan generelt nå et godt stykke ved at uddanne flere og begrænse brugen af deltidsarbejde.

Hvis man samtidig kan få medarbejderne til at blive længere på arbejdsmarkedet, rekruttere nogle af dem, der har forladt faget, og mindske sygefraværet, vil det være muligt at nå langt inden for de fleste faggrupper. Men det er ikke tilstrækkeligt for alle! Selv hvis det lykkes at sætte ind på alle disse områder, vil der stadig mangle bioanalytikere og være risiko for mangel på sygeplejersker og social- og sundhedshjælperne. Her er der behov for endnu flere initiativer. For bioanalytikernes vedkommende spiller det f.eks. en rolle, at uddannelsen ikke udbygdes i Nordjylland.

For de fleste faggruppers vedkommende er det især på lidt længere sigt, der kan opstå mangel på arbejdskraft. Det hænger blandt andet sammen med de aktuelle besparelser inden for den offentlige sektor, der betyder, at det på kort sigt vil være lettere at rekruttere medarbejdere, end det ellers ville have været.

Der må forventes geografiske variationer i forbindelse med rekruttering. Kommuner langt fra Aalborg kan få vanskeligheder med at rekruttere og fastholde nogle grupper af velfærdsuddannede som f.eks. folkeskolelærere og socialrådgivere.

Udvalgte tiltag for at reducere mangel på arbejdskraft

I analysen er det beregnet, hvor stor en del af manglen på arbejdskraft, der vil kunne dækkes, hvis man iværksætter følgende tiltag:

- Tilbagerekruttering af 25 % af de personer, der har forladt faget
- Reduktion af sygefraværet i faggruppen med 25 %
- Reduktion af omfanget af deltidsarbejde med 25 %
- Forøgelse af tilgangen til uddannelserne med 25 %
- Udskydelse af tilbagetrækningen fra arbejdsmarkedet med 3 år - indfaset over seks år fra 2015

De fire scenarier, der anvendes i analysen

For at tage højde for forskellige ukendte faktorer, som i fremtiden vil påvirke udviklingen - politiske beslutninger og økonomiske konjunkturer - opstilles og anvendes der i analysen ” Behovet for velfærdsuddannede i Nordjylland” fire forskellige scenarier:

Brugergruppescenariet antager, at efterspørgslen efter den enkelte faggruppe vil følge udviklingen i antallet af brugere. For folkeskolelærere vil det f.eks. sige udviklingen i antallet af børn i skolealderen.

Branchescenariet antager, at efterspørgslen efter den enkelte faggruppe følger udviklingen i antallet af beskæftigede inden for branchen. For folkeskolelærere vil det f.eks. sige udviklingen inden for branchen ”undervisning”.

Uddannelsesscenariet antager, at efterspørgslen efter den enkelte faggruppe følger udviklingen i den uddannelsesgruppe, som den pågældende uddannelse hører under. For sygeplejersker svarer det f.eks. til udviklingen i efterspørgslen efter personer med mellemlange videregående sundhedsuddannelser.

Nulvækstscenariet antager, at efterspørgslen efter den enkelte faggruppe vil være konstant og svare til efterspørgslen i 2008. Dette scenarie antager altså nulvækst.

Grupper af velfærdsuddannede

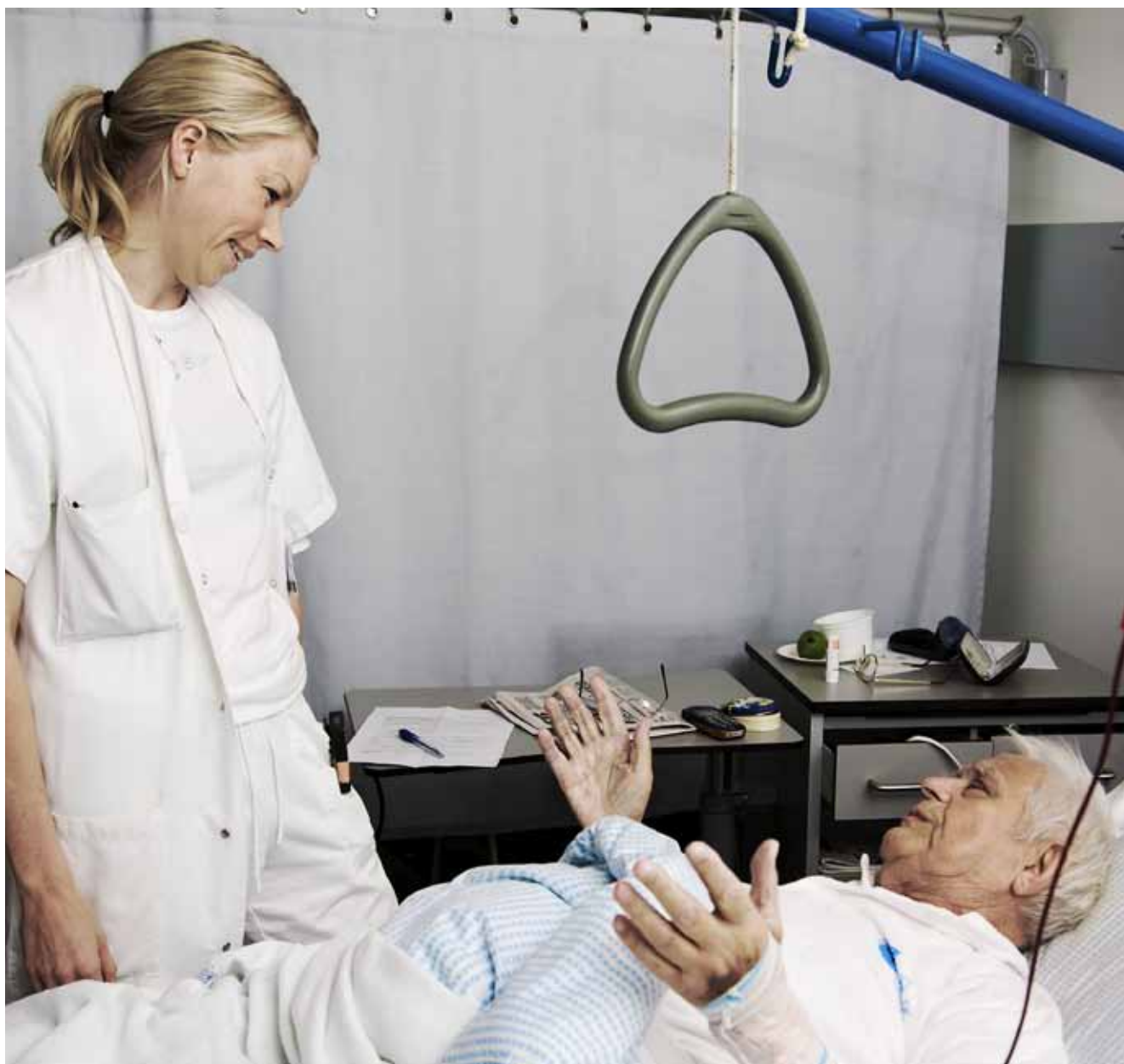
Analysen omfatter følgende faggrupper inden for velfærdsuddannelserne:

Social- og sundhedsområdet:

- Bioanalytiker
- Ergoterapeut
- Ernæring og sundhed
- Fysioterapeut
- Jordemoder
- Lægesekretær og sundhedsservice-
sekretær
- Radiograf
- Social- og sundhedsassistent
- Social- og sundhedshjælper
- Socialrådgiver
- Sundhedsplejerske
- Sygeplejerske
- Tandklinikassistent

Lærer- og pædagogområdet:

- Folkeskolelærer
- Pædagog
- Pædagogisk assistent

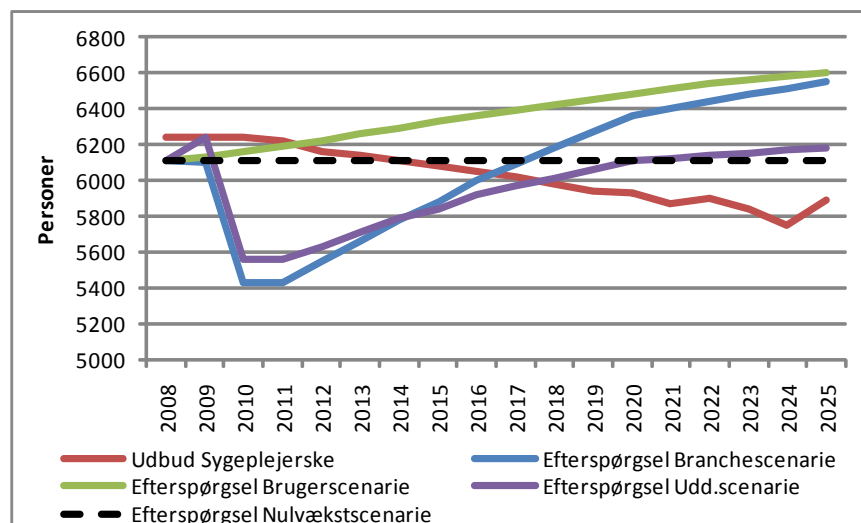

2 SOCIAL- OG SUNDHEDSOMRÅDET

Social- og sundhedsområdet er præget af stigende efterspørgsel efter service. Behovet for pleje og behandling vokser, fordi der bliver flere ældre, befolkningen lever længere, og antallet af borgere med kroniske lidelser stiger. Den udvikling øger behovet for arbejdskraft inden for området.

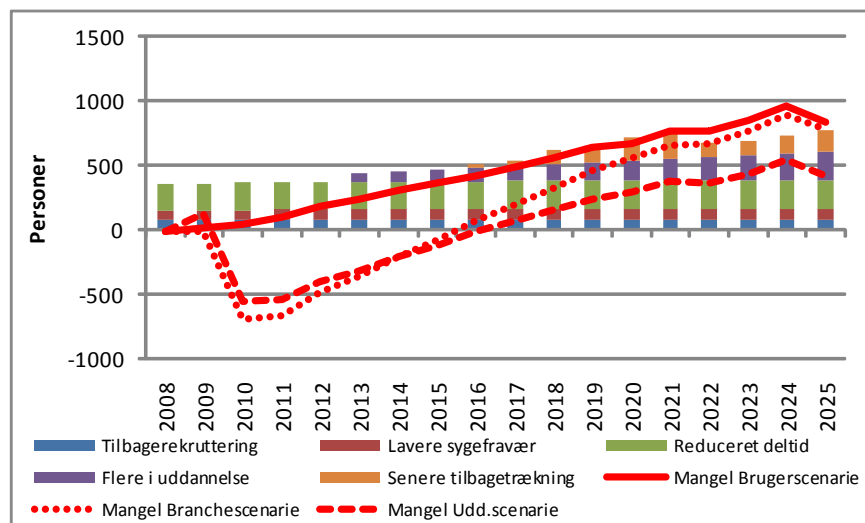
Mangel på sygeplejersker

Der er i dag tværgående og strukturel mangel på sygeplejersker i Nordjylland. Det vil sige, at det er særligt svært at rekruttere medarbejdere på dette område, samtidig med at ledigheden er ekstraordinært lav for sygeplejersker. Manglen er dog blevet mindre i de sidste par år, både fordi der har været en øget uddannelsesindsats, og fordi kommuner og sygehuse ikke har efterspurgt nye medarbejdere i samme grad som tidligere. Analysen viser, at manglen på sygeplejersker vil stige fra omkring 2016. Hvis udviklingen forløber som forudsat i de scenarier, fremskrivningen bygger på, vil der til den tid mangle mellem 350 og 850 sygeplejersker mere end i 2008. Det hænger sammen med, at efterspørgslen forventes at stige frem til 2025 - efter et kortvarigt fald i 2010/2011 - samtidig med at udbuddet af sygeplejersker vil falde.

Figur 1. Udbud og efterspørgsel efter sygeplejersker frem til 2025

Analyserne tyder på, at det kan blive vanskeligt at undgå yderligere mangel på sygeplejersker. Problemet vil kunne reduceres betydeligt ved at begrænse deltidsarbejde, og det vil også have en effekt, hvis tilgangen til sygeplejeuddannelserne kan øges væsentligt, og tilbagetrækningsalderen udsættes. Men selv med en markant indsats på disse områder, vil der være risiko for mangel på sygeplejersker sidst i fremskrivningsperioden.

Negativ mangel = overskud af arbejdskraft

Figur 2. Mangel på sygeplejersker frem til 2025 - og effekt af eventuelle tiltag

Geografisk fokus

Analysen tyder på, at der kan blive yderligere mangel på sygeplejersker i: Thy-Mors, Vendsyssel, Aalborg og Himmerland. Aalborg skiller sig lidt ud. Her peger analysen på, at der ikke vil være den samme udvikling i manglen på sygeplejersker hverken på kort eller lang sigt. Aalborg forventes stadig at komme til at mangle sygeplejersker i fremtiden, men ikke i lige så høj grad, som vil være tilfældet i de øvrige områder.

SELV VED EN MARKANT
INDSATS VIL DER VÆRE
RISIKO FOR MANGEL PÅ
SYGEPLEJERSKER

Mangel på social- og sundhedshjælpere

Social- og sundhedshjælperne udgør en stor del af medarbejderne på social- og sundhedsområdet. På nuværende tidspunkt er der balance mellem udbud og efterspørgsel, men frem mod 2025 peger analysen på, at der vil blive mangel på arbejdskraft.

Alt andet lige tyder udviklingen på, at der kan komme til at mangle mellem 800 og 1.900 social- og sundhedshjælpere i 2025, hvis man ikke tager initiativer til at undgå det. Det skyldes især, at antallet af social- og sundhedshjælpere falder, fordi en stor del af de nuværende medarbejdere vil forlade arbejdsmarkedet i de kommende år.

Der er behov for omfattende initiativer for at undgå mangel på social- og sundhedshjælpere. Selv hvis det lykkes at øge tilgangen til uddannelsen betydeligt, reducere deltidsarbejde, rekruttere en del af dem, der har forladt faget, og udskyde tilbagetrækningsalderen, kan det vise sig, at der skal mere til. Det er tilfældet, hvis efterspørgslen efter social- og sundhedshjælpere samtidig vokser.

Fremtidigt udbud af arbejdskraft

Det forventende udbud af arbejdskraft i Nordjylland inden for den enkelte faggruppe tager blandt andet hensyn til:

- Befolkningsudviklingen i Nordjylland i perioden
- Befolkningens uddannelsesfrekvenser, dvs. andelen af befolkningen, der har fuldført de enkelte uddannelser
- Udviklingen i tilgangen til uddannelserne og fuldførelsesprocenter
- Befolkningens erhvervsfrekvenser, dvs. andelen af befolkningen med de pågældende uddannelser, der indgår i arbejdsstyrken
- Effekterne af Velfærdsforligets udsættelse af efterløns- og folkepensionsalderen

Risiko for mangel på social- og sundhedsassistenter

På nuværende tidspunkt er der balance mellem udbud og efterspørgsel efter social- og sundhedsassistenter, men analysen tyder på, at der kan være risiko for mangel på arbejdskraft i slutningen af perioden, dvs. fra omkring 2019. Arbejdsstyrken antages at stige frem til omkring 2014 for derefter at være nogenlunde konstant. Om der bliver mangel afhænger derfor i høj grad af, hvordan efterspørgslen udvikler sig, og her er resultaterne ikke helt entydige: I to af de analyserede scenarier bliver der mangel på social- og sundhedsassistenter i slutningen af perioden. I det tredje scenarie er der derimod ikke udsigt til mangel. Under alle omstændigheder ser det ud som om, en eventuel mangel på social- og sundhedsassistenter vil kunne afhjælpes, f.eks. hvis det lykkes at øge tilgangen til uddannelsen og/eller at reducere omfanget af deltidsarbejde.

Geografisk fokus

Analysen tyder på, at der kan opstå mangel på social- og sundhedsassistenter i Thy-Mors og Aalborg i den anden del af fremskrivningsperioden. I Vendsyssel og Himmerland er der ikke udsigt til rekrutteringsproblemer.

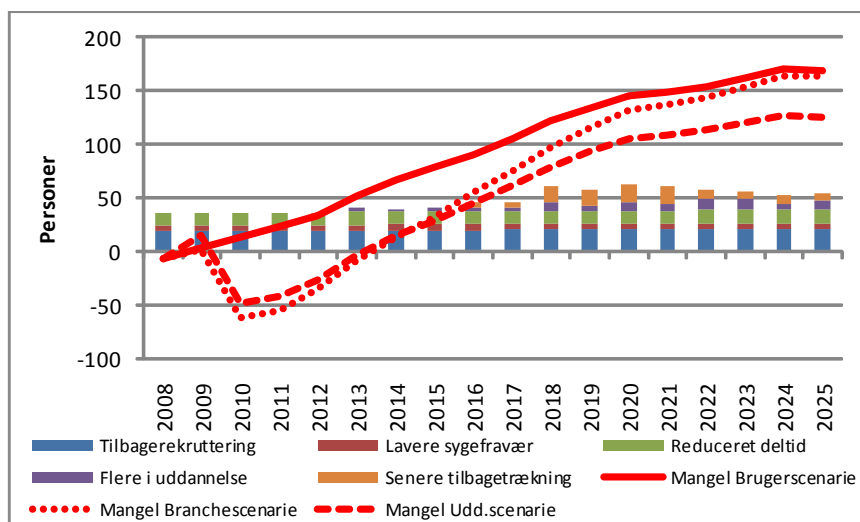

Stigende mangel på bioanalytikere

Der er i dag tværgående og strukturel mangel på bioanalytikere i Nordjylland. Det er meget svært for arbejdsgiverne at rekruttere arbejdskraft, og ledigheden på området er ekstraordinært lavt. Fremskrivningen tyder på, at manglen vil blive endnu større i de kommende år. Det skyldes, at arbejdsstyrken forventes at falde, samtidig med at efterspørgslen efter bioanalytikere forventes at stige.

Faldet i arbejdsstyrken skyldes flere faktorer. Dels hænger det sammen med, at gennemsnitsalderen for bioanalytikerne er relativt høj, så der er udsigt til stor afgang på grund af alder. Dels udbydes uddannelsen ikke i Nordjylland, og det har betydning for tilgangen af nye bioanalytikere, der ikke forventes at kunne følge med den forudsete afgang.

Analysen viser, at der i 2025 vil mangle ca. 150 bioanalytikere i Nordjylland. Det vil svare til ca. 29 % af arbejdsstyrken i 2025.

Negativ mangel = overskud af arbejdskraft

Figur 3. Mangel på bioanalytikere frem til 2025 - og effekt af eventuelle tiltag

Analysen tyder på, at det under de nuværende forudsætninger bliver meget svært at undgå endnu større mangel på bioanalytikere. Selv hvis man igangsætter alle de initiativer, der er analyseret, vil manglen fortsat stige i den sidste del af perioden. Så længe uddannelsen ikke udbydes i Nordjylland, er de initiativer, der vil have størst effekt: udskydelse af tilbagetrækningsalderen, begrænsning af deltidsarbejde og rekruttering af en del af dem, der har forladt faget.

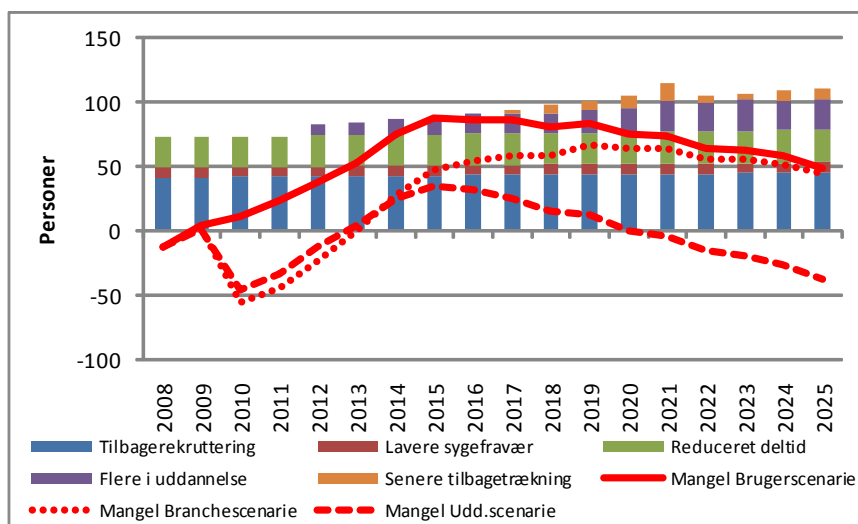
Mangel på tandklinikassistenter

Ifølge analysen er der udsigt til mangel på tandklinikassistenter i Nordjylland. Manglen vil være størst i årene omkring 2015, fordi arbejdsstyrken forventes at falde frem til dette tidspunkt. Herefter vil den stige igen.

Det ser ud til, at manglen på tandklinikassistenter kan afværges, hvis det lykkes at gennemføre de tiltag, der indgår i analysen. Specielt vil en tilbagerekuttering af en del af de tandklinikassistenter, der har forladt faget, en reduktion af deltidarbejdet og en forøgelse af tilgangen til uddannelsen have effekt.

Analysen tyder på, at der omkring 2015 vil mangle mellem 40 og 90 tandklinikassistenter svarende til mellem 7 % og 19 % af arbejdsstyrken.

MANGLEN PÅ
TANDKLINIKASSISTENTER
BLIVER STØRST OMKRING
2015

Negativ mangel = overskud af arbejdskraft

Figur 4. Mangel på tandklinikassistenter frem til 2025 - og effekt af eventuelle tiltag

Udviklingen inden for de øvrige faggrupper på social- og sundhedsområdet

For socialrådgiverne ser der også ud til at være risiko for mangel på arbejdskraft. Analysen giver dog ikke helt entydige resultater. I et af de analyserede scenarier opstår der underskud af socialrådgivere fra omkring 2012, mens et andet scenarie viser overskud af socialrådgivere i hele fremskrivningsperioden. I tilfælde af mangel tyder analyserne på, at problemet vil kunne løses. Det kan ske ved en kombination af tiltag som f.eks. reduktion i omfanget af deltidsarbejde og øget tilgang til uddannelsen.

I forhold til sundhedsplejersker tyder det på, at der vil blive et lille overskud af arbejdskraft først i fremskrivningsperioden og et lille underskud i slutningen af perioden. Forventningen er, at arbejdsstyrken vil være nogenlunde konstant, mens efterspørgslen vil stige, dog efter et fald omkring 2010/ 2011.

For de øvrige faggrupper på social- og sundhedsområdet ventes der ikke rekrutteringsproblemer. Det gælder ergo- og fysioterapeuter, ernæringsuddannede, læge- og sundhedsservicesekretærer, jordemødre og radiografer. Nogle af disse faggrupper er dog så små, at der ikke skal meget til for at tippe balancen.

3 DET PÆDAGOGISKE OMRÅDE

På det pædagogiske område spiller det en rolle, at børnetallet forventes at falde i de kommende år. Antallet af 0-6-årige vil falde frem til 2018, og antallet af børn i skolealderen vil falde i hele perioden frem til 2025. I takt med denne udvikling og med ændringer i børnefamiliernes bosætningsmønster er det sandsynligt, at der vil ske strukturelle tilpasninger inden for skole- og børneinstitutionsområdet i form af nedlæggelse af skoler og børnehaver. Denne udvikling har selvfølgelig betydning for behovet for lærere, pædagoger og pædagogiske assistenter.

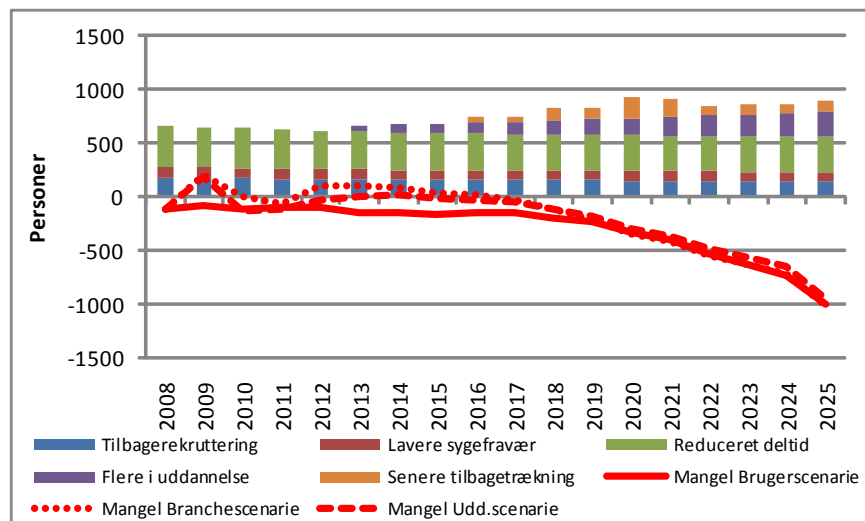

Folkeskolelærere - balance mellem udbud og efterspørgsel

For folkeskolelærernes vedkommende er det ikke kun efterspørgslen, der forventes at falde. Udbuddet af arbejdskraft ser også ud til at ville falde indtil omkring 2019. Det skyldes dels tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet på grund af alder, dels at tilgangen til uddannelsen faldt en del mellem 2002 og 2008. Faldet i tilgangen ser dog ud til at vende nu. Efter 2019 forventes antallet af folkeskolelærere i arbejdsstyrken at stige igen.

Der forventes at blive balance mellem udbud og efterspørgsel efter folkeskolelærere - med risiko for et lille underskud - frem til omkring 2020. Herefter ser det ud til, at der bliver overskud af folkeskolelærere.

Ifølge analysen er der gode muligheder for at undgå mangel på folkeskolelærere. Specielt vil en reduktion i omfanget af deltidsarbejde, en forøgelse af tilgangen til uddannelsen og tilbagerekuttering af en del af dem, der har forladt faget have effekt.

Negativ mangel = overskud af arbejdskraft

Figur 5. Mangel på folkeskolelærere frem til 2025 - og effekt af eventuelle tiltag

Geografisk fokus

Analysen tyder på, at det især er uden for Aalborg, det vil sige i Thy-Mors, Vendsyssel og Himmerland, at man vil opleve mangel på folkeskolelærere. Arbejdsstyrken forventes at falde noget mere i disse områder end i Aalborg.

ANALYSEN TYDER PÅ BALANCE MELLEM UDBUD OG EFTERSPØRGSEL EFTER FOLKESKOLELÆRERE FREM TIL 2020, MEN VISER SAMTIDIG AT 45 % AF DE FOLKESKOLELÆRERE, DER ARBEJDER I NORDJYLLAND, ER 50 ÅR ELLER ÆLDRE

Ingen mangel på pædagoger

For pædagogernes vedkommende tegner der ikke til at blive rekrutteringsproblemer frem til 2025. Tværtimod peger analyserne på, at der kan blive et overskud. Det skyldes en kombination af en nogenlunde konstant arbejdsstyrke og et forventet fald i efterspørgslen efter pædagoger i løbet af perioden.

Geografisk fokus

Analysen tyder generelt ikke på, at der er risiko for mangel på pædagoger.

Hvis efterspørgslen efter pædagoger følger udviklingen i antallet af børn under 7 år og udviklingen i antallet af udviklingshæmmede, kan der dog være risiko for mangel på pædagoger i Aalborg fra omkring 2020.

Behovet for velfærdsuddannede i Nordjylland

REGION NORDJYLLAND

Regional Udvikling og HR

Niels Bohrs Vej 30

9220 Aalborg

www.rn.dk

Nanna Skovrup, Jacob Jacobsen og Louise Langbo Meyer

BESKÆFTIGELSESEKONOMI NORDJYLLAND

Nybrogade 16, 1. og 2. sal

9000 Aalborg

www.brnordjylland.dk

Lars Pilgaard og Anne Korup

November 2010

REGION NORDJYLLAND

BESKÆFTIGELSESEKONOMI
NORDJYLLAND